

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

(א) [נראה מיותר:] (ג) מכלן שייך לעיל סוף העמוד, (א) [נתייבג:] (ד) (ע"כ) שייך לעמוד הקודם, (א) [מכלן חסר ליש העמוד:] (ד) [מכלן:] (ה) [דף מ:].

הגהות הב"ח

(א) נב' כדכתיב שמעון בן אנליקים. י"ב סוף דף מז ע"ב: (ב) רש"י ד"ה אפילו עומד נמי לא: (ג) ד"ה ואין נוטלין שבר על העמידה וכו' שם המבקר מודר היה שוכרו ומהסו: (ד) ד"ה על העמידה וכו' דף הא המבקר ככל מקום: (ה) ד"ה ואינעית אימא. לעולם ששנכסי מבקר אסורין על החולה ואפילו במקום שאין נוטלין שבר על הישיבה. ודקאמרת אפי' יושב נמי כדקאמר רבי שמעון בן אנליקים לקמן (דף מ:): [לענין שביעית (ה) גזירה שמה ישהא בעמידה הכה נמי שמה ישהא בישיבה. ושהייה דישיבה ודאי הנאה היא לחולה ולהכי לא יושב עמו. ואי קשיא אפילו עומד נמי לא גזירה שמה ישהא בעמידה הא לא קשיא דהתם כיון דאכל מפירי דשדה איכא למימר דלמא אגב דאכיל שהייה תמן אע"ג דקאי והכא דלא אכל משום הכי קאי: (לא מלאמי יותר מזה הלשון וזהו שמה אמר ליה נמחק:] (ו) ד"ה אפי' עומד נמי דהא: (ז) ד"ה מאי פסקא וכו' על העמידה הס"ד ואח"כ מ"ה חסר כאן שהרי עומד ואוכל נמחק: (ח) בא"ד דלילו התם לא גזרינן בעמידה אלא משום שהרי עומד ואוכל חסר הכה דלא מנעיה: (ט) ד"ה חולה לעולם ששנכסי ולהכי מותר בעמידה נב"ל ומיותב וכאין נוטלין שבר על העמידה כדכתיב נב"ל הא אפשר בעמידה מבקר בעמידה דמהא לא אדריה שאין נוטלין שבר על העמידה אכל בישיבה חסר הכה הס"ד: (י) ד"ה חלה בנו של מדרין וכו' ד"ה בנו הס"ד ואח"כ מ"ה שפיר. היינו:

במאי עסקינן. נכנס לבקר: **אפילו יושב נמי.** יהא מותר שהרי נכסי חולה אין אסורין על המבקר ומותר ליהנות משלו: **אי בשנכסי בו.** ולהכי אינו יושב בישיבה שלא יהנה משלו: **אפי' עומד** (א). **לא.** דהנאה היא לו שנהנה: **ובמקום שנוטלין שבר על הישיבה.** שבר שהולך לבקר את החולה ויושב עמו לזומו ומשכירין אותו: **ואין נוטלין** (ב) **על העמידה.** ולהכי אינו יושב שאם היה יושב שם המבקר בחנם מותר היה לו שכרו ומהנהו אם לא יטול שבר אצל עומד החולה ואין נוטלין שבר על העמידה מותר: **מאי פסקא.** דעל זה נוטלין שבר ולא על זה: **על העמידה לא צני למשקל.** דעראי הוא דקך הוא (ג) **ככל מקום ולהכי עומד אכל לא יושב דכיון דליכא שבר [על העמידה] לא מהני ליה כלל: ואינעית אימא.** לעולם ששנכסי מבקר אסורין על החולה ואפילו במקום שאין נוטלין שבר על הישיבה. ודקאמרת אפי' יושב נמי כדקאמר רבי שמעון בן אנליקים לקמן (דף מ:): **לענין שביעית (ה) גזירה שמה ישהא בעמידה הכה נמי שמה ישהא בישיבה.** ושהייה דישיבה ודאי הנאה היא לחולה ולהכי לא יושב עמו. ואי קשיא אפילו עומד נמי לא גזירה שמה ישהא בעמידה הא לא קשיא דהתם כיון דאכל מפירי דשדה איכא למימר דלמא אגב דאכיל שהייה תמן אע"ג דקאי והכא דלא אכל משום הכי קאי: (לא מלאמי יותר מזה הלשון וזהו שמה אמר ליה נמחק:] (ו) **למנחוסא.** לעבודתו. והואיל וק"ל (ז) יכול הרב לומר לעבד

עשה עמי ואינו זך אינה הנאה למודר אם זה מפרנס עבדיו: **לפטומא עבידא.** דטוהרה לשמיטה וטמאה לעבד כושיים: **המודר הנאה מהבירו נכנס לבקר עומד אכל לא יושב.** כדמפרש לקמן (ז): **הא אפילו יושב נמי.** להוי דהא מבקר מותר בנכסי חולה: **אפילו עומד** (ח). **דחא אסור דכריסת הרגל:** לעולם ששנכסי מבקר אסורין על החולה. ומשום הכי עומד אכל לא יושב כדמפרש בגמרא: **במקום שנוטלין שבר על הישיבה.** דהיושב לפני החולה משכר פורתא משום דקעביד ליה לזומא בעלמא והלכך בישיבה אסור משום דאפי' מהני ליה ההוא אגרא דניתיב לאיניש אחרינא דיתבי קמיה: **אכל בעמידה דמותר.** משום דלא קמיה ליה ולא מידי דהא לא עביד למיבא אגרא אעמידה: **מאי פסקא.** הא קמ"ל אע"ג דאיכא דוכתא שנוטלין שבר על הישיבה נוטלין אכל לא על העמידה (י). והיינו טעמא דבעמידה מותר אכל לא בישיבה כדאמר ר"ש בן אנליקים בשליה פירקין (י) גבי שביעית: (ס"ד) **שהרי עומד ואוכל.** גזירה שמה ישהא בישיבה מרובה והוי הגת חולה. וא"ת נגזור בעמידה כי היכי דגזרינן התם בעמידה הא לא קשה דלילו התם (י) גזרי' בעמידה אכל הכא דלא מנעיה ליה הנאה בעמידה ליכא למיגור שמה ירבה בעמידה אכל לא בישיבה שנוטלין ליה לישא גזירה שמה ישהא בישיבה: **לעולם ששנכסי חולה אסורין על המבקר.** (י) וכשאין נוטלין שבר על העמידה ולהכי מותר בעמידה דהא לאו מן חיותיה נדר כדאמר לקמן (י) כל המבקר את החולה גורם לו שיחה והכי מותר: **הא אפשר בעמידה.** מבקר בעמידה דמהא לא אדריה (י) אכל בישיבה אדריה: **חלה הוא.** המדיר מותר לבקר: **חלה בנו.** (י) מודר שואלו בשוק על עסקי בנו: היינו דשני בין הוא לבנו. דאילו בשחלה הוא מותר ליכנס לשם דהא לא אדריה מן חיותיה אכל כשחלה בנו אינו נכנס לבקר דהא ליכא חיותא דמדיר: **אלא לשמואל דאמר בו' מאי שנה הוא.** דמותר מו"ש בנו דאסור לא בעמידה ליכא הנאה כלל אלא ודאי בנכסי חולה ואסורין על המבקר מיירי וכדעולא וקשיא לשמואל: **אמר לך שמואל בו' וברייתא.** מודיעא דהכי הוא כדמוקי לה עולא בשנכסי חולה אסורין על המבקר מיהו צהא פליגנא עליה דאיהו מוקי לה בעומד אכל לא ציושב דהא אפשר בעמידה ואנא חמינא דכרייתא אפי' יושב שפיר דמי דאמר דלא אדריה מן חיותיה ל"ש עומד ול"ש יושב ודיקא נמי מדקתני סתמא חלה הוא נכנס לבקר אפי' יושב: **מאי פסקא.** דמתני' בשנכסי מבקר אסורין על החולה:

אי בשנכסי מבקר אסורין על החולה אפילו יושב נמי. דעומד מאי טעמא שרית ליה משום המבקר מנזה דנכסיה עביד ויהי דחולה מתהני ממילא שרי וכיון שכן אפילו יושב נמי אית לך למישרי מהאי טעמא: **ואי בשנכסי חולה אסורין על המבקר אפילו עומד לא.** שהרי נהנה דכריסת הרגל ומשום מנזה

לית ליה לאתהניו מאיסורא: **דאפי' במקום שנוטלין שבר על הישיבה וכו'.** נ"ל דה"פ דליכא דוכתי שחממירו על ענמן שלא לטול שבר אפי' מישיבה אע"פ שהא מותר משום דמלות ביקור די לה בעמידה ואפ"ה כדי שלא יבאו לטול שבר על העמידה חממירו על ענמן שלא לטול שבר אף על הישיבה ובזאתן מקומות בין עומד בין יושב שרי דישיבה נמי לדדהו מנזה אלא אפי' במקום שאין מחממירין על ענמן ומש"ה על העמידה לא שרי להו למשקל ומש"ה על פסיק תנא ומני נכנס לבקר עומד ככולהו דוכתי דמנזה קעביד ואידך ממילא מתהני אכל לא יושב ככולהו דוכתי דמקום שאין מחממירין על ענמן בישיבה ליכא מנזה ונמנא חולה חייב בשכרו וכשאינו נוטל ממנו כלום מנלא מהנהו: **ואי צעית אימא כדאמר ר' שמעון בן אנליקים.** לקמן בפירקין (דף מ:): **הו"ק דינא דמתניתין ככולהו דוכתי אימיה ואפילו במקום שאין נוטלין שבר לא על העמידה ולא על הישיבה ונהי דצההוא דוכתא מדינא בין עומד בין יושב שרי אפי' הכי גזרינן שמה ישהא בישיבה יותר מכדי הגורך וצכי האי גוונא ככולהו דוכתי לית**

להו למעבד הכי צלא אגרא אכל בעמידה לא גזרינן שמה ישהא דכיון שאתה מנכירכו לעמוד אית ליה היכירא משא"כ בהיא"ד כשהיא צלא בן אנליקים כמו שנפרש עלה דהיא"ד בס"ד: **עולא אמר לעולם בשנכסי חולה אסורין על המבקר.** וכ"ת א"כ אפי' עומד ליתסר משום דלא אדריה מן חיותיה כלומר דמסתמא חולה כי אדריה למבקר לא אדריה במילתא דלכירא ליה כי הכא שהחולה נהנה ממנו בציקורו. ואיכא נכסי דגרסי ובגון דלא אדריה מן חיותיה ולכך נסחא נמי לאו דבעי דאמר הכי בפירוש אלא דסתמא דמילתיה הכי איתא והכי מוכחא הך מיתבי דמיתבי בסמוך: **מיטיבי חלה הוא נכנס לבקר בו'.** היינו דשני בין הוא לבנו דחלה הוא נכנס לבקר משום דמסתמא מן חיותיה לא אדריה וחלה בנו שואלו בשוק דאפי' מהני ליה ההוא אגרא דניתיב לאיניש אחרינא דיתבי קמיה: **אכל בעמידה דמותר.** משום דלא קמיה ליה ולא מידי דהא לא עביד למיבא אגרא אעמידה: **מאי פסקא.** הא קמ"ל אע"ג דאיכא דוכתא שנוטלין שבר על הישיבה נוטלין אכל לא על העמידה (י). והיינו טעמא דבעמידה מותר אכל לא בישיבה כדאמר ר"ש בן אנליקים בשליה פירקין (י) גבי שביעית: (ס"ד) **שהרי עומד ואוכל.** גזירה שמה ישהא בישיבה מרובה והוי הגת חולה. וא"ת נגזור בעמידה כי היכי דגזרינן התם בעמידה הא לא קשה דלילו התם (י) גזרי' בעמידה אכל הכא דלא מנעיה ליה הנאה בעמידה ליכא למיגור שמה ירבה בעמידה אכל לא בישיבה שנוטלין ליה לישא גזירה שמה ישהא בישיבה: **לעולם ששנכסי חולה אסורין על המבקר.** (י) וכשאין נוטלין שבר על העמידה ולהכי מותר בעמידה דהא לאו מן חיותיה נדר כדאמר לקמן (י) כל המבקר את החולה גורם לו שיחה והכי מותר: **הא אפשר בעמידה.** מבקר בעמידה דמהא לא אדריה (י) אכל בישיבה אדריה: **חלה הוא.** המדיר מותר לבקר: **חלה בנו.** (י) מודר שואלו בשוק על עסקי בנו: היינו דשני בין הוא לבנו. דאילו בשחלה הוא מותר ליכנס לשם דהא לא אדריה מן חיותיה אכל כשחלה בנו אינו נכנס לבקר דהא ליכא חיותא דמדיר: **אלא לשמואל דאמר בו' מאי שנה הוא.** דמותר מו"ש בנו דאסור לא בעמידה ליכא הנאה כלל אלא ודאי בנכסי חולה ואסורין על המבקר מיירי וכדעולא וקשיא לשמואל: **אמר לך שמואל בו' וברייתא.** מודיעא דהכי הוא כדמוקי לה עולא בשנכסי חולה אסורין על המבקר מיהו צהא פליגנא עליה דאיהו מוקי לה בעומד אכל לא ציושב דהא אפשר בעמידה ואנא חמינא דכרייתא אפי' יושב שפיר דמי דאמר דלא אדריה מן חיותיה ל"ש עומד ול"ש יושב ודיקא נמי מדקתני סתמא חלה הוא נכנס לבקר אפי' יושב: **מאי פסקא.** דמתני' בשנכסי מבקר אסורין על החולה:

ממתניתין

ל"א א מ"י פ"ו מהל' נדרים ה"ל ח סגנו נאון רבנו טוב"ע י"ד סי' רכ"ה סעף ד:

תוספות

אפי' עומד. דקא ממתי מדרסתא בגמרא: **במקום שנוטלין שבר על הישיבה.** לך אסור לבקר בחנם אכל עמדיה לאין נוטלין שבר עליה מותר בחנם דמנזה קעביד: על העמידה לא בעי למשקל. כיון דמנזה הוא ויש לו לעשות בחנם. על הישיבה בעי למשקל ואסור לעשות לו בחנם: דכא אדריה בחיותיה. כלומר היינו טעמא דעומד לע"ג דלדריה מן חיותיה לא היה דעמו לאסור עליו חיותו לצא כאן כשציל חיותו לבקר: אפ"ה בגמרא. והלכך בישיבה לא הוי חיותא שאפשר למבקר להיות בעמידה: חלה בנו שואלו בשוק. לאסור לכנס בחימו וכו' שדרינן וכו' דכרייתא מתפרשת כפי' דמתני': בשלמא לעולא ניהא. דכרי לבקר הוא ולגנא אסור לחיותיה דבנו אדריה אלא לשמואל כי היכי דלאפיו שרי בעמידה הי"ג בנו מותר בעמידה: בפסקי. הריב"ז דמתני' בשנכסי מבקר אסור וכרייתא כשחלה אסור הוה ליה לשטת התנא דכרייתא בעין דמתניין:

פירוש הרא"ש

אפי' יושב נמי. דהנחת כבוד לא חשיבא הנאה לאוסרה על החולה דמנזה קא עביד חולה הנאה מדרסתא הרגל אף על פי שלא נכנס להנאמו אלא לנרך החולה ואין הנאה דריסה שלו אפי' דבר חיימו הוא לאסור דריסה מ"ה: **ובמקום שנוטלין שבר על הישיבה.** והוא עושה בחנם ומתול לו השכר והמהסו: על העמידה לא בעי למשקל. דנראה כמנזה מלות ביקור ועל הישיבה הוא דבעי למשקל כי טוטל שבר עמו ובעול מלאמתו: **אינעית אימא שמואל ישהא.** ובשנכסי מבקר אסורין על החולה ואין נוטלין שבר לא על הישיבה ולא על העמידה ואם ישהא בישיבה איכא הנאה מרובה לחולה וצריך לתן שבר למי ששיחה אלא כל כך: **בשנכסי חולה אסורין על המבקר ואלא אדריה בחיותיה.** ולא היה דעמו ביקור חולה כי החולה נהנה מכל אדם המבקר אכל שאר מי נפש כגון אפילה ושמיה אינו יכול לקבל ממנו: היינו דשאני בין הוא לבנו. דמתני' כגון אדריה: מ"ש הוא וב"ש

בנו. למה לא יבקרנו מעומד הא מנזה קעביד וגם אין הנאהו אסורה על החולה: מאי פסקא. שדך דכרייתא לשטת בענין זה: והמהסנה בענין זה: